

Більшість рішень по митних спорах приймаються не на користь суб'єктів владних повноважень

ПРО СПЕЦИФІКУ ТА ПРОБЛЕМАТИКУ РОЗГЛЯДУ СПОРІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ МИТНИМ ОФОРМЛЕННЯМ ТОВАРІВ, «ЮРИДИЧНІЙ ГАЗЕТІ» РОЗПОВІЛА СУДДЯ ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ **КАТЕРИНА ЛЕОНТОВИЧ**

— Пані Катерино, до компетенції адміністративних судів належить розгляд справ, пов'язаних із застосуванням митного законодавства. Чи є практика розгляду цієї категорії спорів єдиною та усталеною? Які проблеми найчастіше виникають при розв'язанні таких адміністративних спорів?

— Звичайно, спорів щодо протиправності дій органів митного контролю при проведенні митного оформлення товарів чимало. І більшість таких справ вирішуються на користь фізичних чи юридичних осіб, а не суб'єктів владних повноважень. Якщо виходити із загальної статистики, рішень на користь органів митного контролю приймається менше. Це свідчить про те, що у більшості випадків при оформленні товарів на митниці законодавство порушують саме митні органи.

Разом з тим, не можу сказати, що практика по даній категорії спорів є усталеною. Специфіка зазначених

справ полягає у тому, що митне оформлення кожного разу носить індивідуальний характер, а отже, одна справа не є подібною до іншої. Так, відповідно до Митного кодексу України, кожна партія товару, навіть за одним і тим самим контрактом, має проходити окреме митне оформлення, оскільки можуть бути різні специфікації, суми, уточнення перевезення тощо. Але дуже часто на практиці трапляється так, що митні органи, визначивши митну вартість першої партії товару шляхом прийняття рішення, всі інші поставки товару за цим контрактом без змін його умов оцінюють у той же спосіб. Скасування прийнятого рішення митного органу є підставою для скасування подальших рішень. Скажу більше — у нас був випадок, коли ми два роки скасовували рішення однієї й тієї ж митниці по одному і тому ж підприємству.

Як засвідчує, знову ж таки, практика, рішення по таких спорах здебільшого приймаються на користь

суб'єктів підприємницької діяльності. Розрахунок митної вартості товару впливає на суми, які сплачуються при розмитненні, і зрозуміло, що митні органи завжди хочуть, щоб вони були більшими, а підприємці — щоб меншими.

— Який предмет позовних вимог у даній категорії справ?

— Як правило, це протиправність дій митних органів при митному оформленні товарів, визнання незаконними та протиправними рішень при визначенні митної вартості товарів і карток відмови у пропуску товарів або транспорту через митний кордон країни. Крім того, є спори щодо визначення коду товару і похідні від них — про повернення надмірно сплаченого податку на додану вартість і митних платежів.

Якщо повернутися до питання судової практики, зазначу, що у спорах щодо визначення коду товарів вона є усталеною. Оскільки товари при

їх декларуванні підлягають класифікації, то відповідно до української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), яка складається на основі гармонізованої системи опису та кодування товарів, визначаються коди товарів відповідно до класифікаційних групувань, зазначених в УКТ ЗЕД. На митні органи згідно митного законодавства, покладається обов'язок контролю правильності визначення декларантом заявленого до митного оформлення коду товару згідно з УКТ ЗЕД. У разі виявлення невідповідності заявленого коду товару класифікації товару УКТ ЗЕД, митний орган має право самостійно класифікувати такі товари шляхом прийняття рішення щодо визначення коду товару, яке в свою чергу підлягає оскарженню, у тому числі і в судовому порядку. Однак, у справах, де правильність визначення коду товару визначається, наприклад, за його хімічними і фізичними властивостями, все ж таки виникають

- **Податкові спори**
(консультації з питань оподаткування, супровід платників податків під час перевірки контролюючими органами, адміністративне та судове оскарження податкових повідомлень-рішень за наслідками перевірок, оптимізація оподаткування відповідно до вимог діючого законодавства, тощо)
- **Захист у кримінальному провадженні**
- **Представництво інтересів клієнтів у судах**
- **Організація та супровід проведення економічної експертизи або економічного дослідження**
- **Банківські спори, проблемні кредити та депозит, претензійна робота**
- **Юридичний аудит діяльності компанії або організації, а також конкретних документів або окремих ділянок цієї діяльності**
- **Земельне право та нерухомість**
- **Корпоративне право**
- **Трудове право, пенсії та пільги**
- **Сімейне право та спадкування**

Адреса: 02458 Україна, м. Київ, вул. Олеся Гончара, б. 26, оф. 86
Телефон: +380 (44) 545-81-16, **факс:** +380 (44) 545-81-12
E-mail: office@yarval.kiev.ua, **сайт:** www.yarval.kiev.ua

спірні питання. Наприклад, був випадок, коли митниця заявила, що товар, заявлений до митного оформлення, є лікарським засобом та прийняв відповідне рішення про визначення коду товару, а декларант стверджував, що це додаток до тваринного корму, посиляючись при цьому на певні фізичні якості і хімічний склад товару. У таких випадках обов'язково повинна бути проведена експертиза. Якщо її немає, або, припустимо, є два різні висновки експертів, треба проводити третю експертизу, адже щоб визначити за хімічними і фізичними характеристиками, до якої групи належить той чи інший товар, потрібні спеціальні знання, яких у судді немає. До слова, у наведеному спорі за висновком експерта щодо властивостей товару, митниця виявилася права.

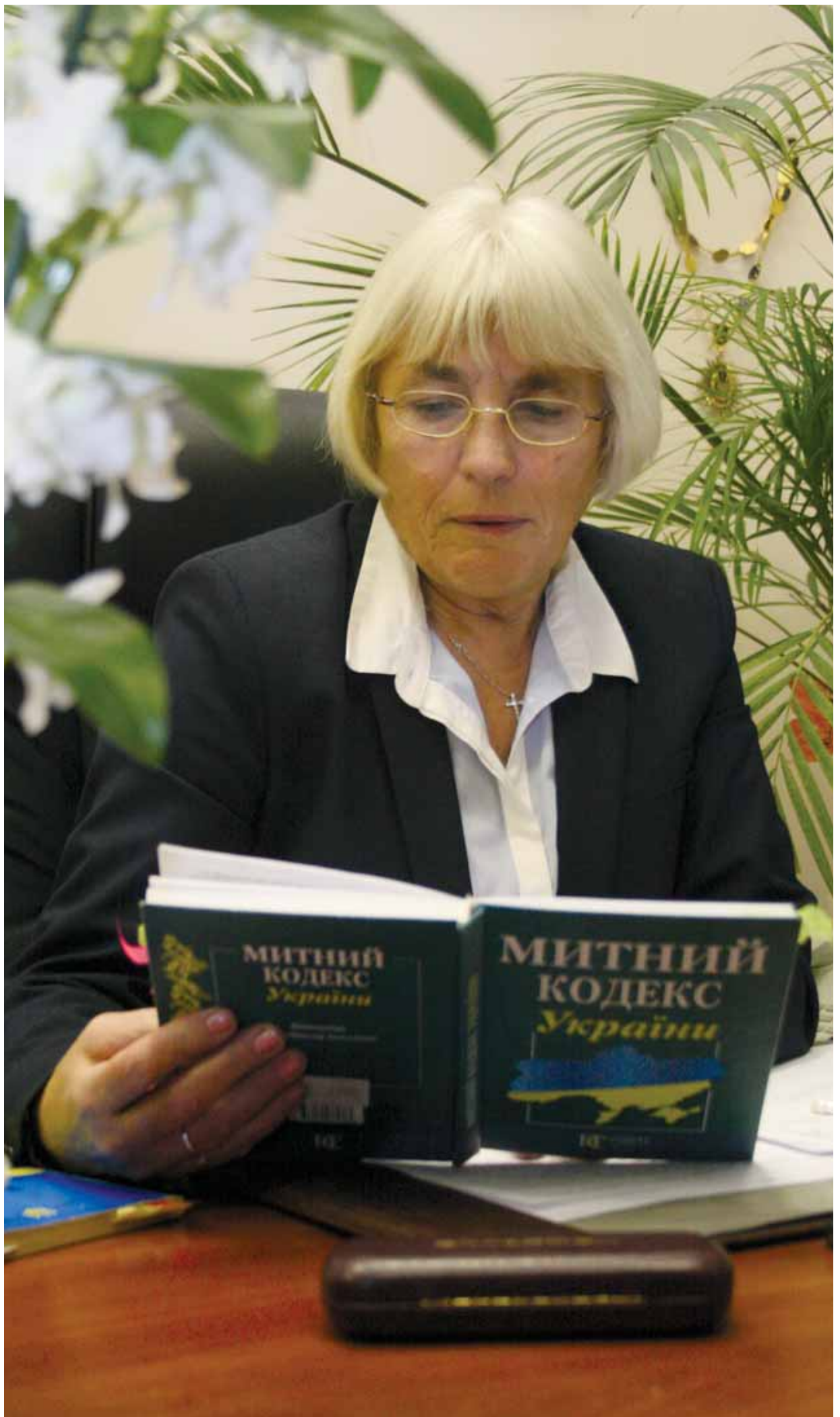
– Давайте повернемося до практики визначення митної вартості товарів. Через що, власне, виникають спори?

– Щодо визначення митної вартості товарів ми маємо два аспекти, на які я хотіла б звернути увагу. Вони належать до тих випадків, коли митне законодавство порушується, як було вже зазначено, саме митними органами.

Наприклад, законом передбачено, що декларант повинен надати необхідний основний пакет документів, які підтверджують заявлену митну вартість товару. Якщо він цей основний пакет не надає, або у митників виникають обґрунтовані сумніви у заявленій вартості, митний орган має право витребувати для підтвердження заявленої митної вартості товарів додаткові документи, передбачені статтею 53 Митного кодексу. Начебто, все чітко і зрозуміло. Однак на практиці буває так, що митному органу подано усі документи, але у нього виникає сумнів щодо вартості товару лише через те, що у базі митниці є дані, що подібний товар було розмитнено за іншою ціною. Так, частиною 2 статті 53 МК передбачений перелік документів, що подаються декларантом для підтвердження заявленої митної вартості товарів, який є вичерпним, а саме: декларація митної вартості у визначених законом випадках, зовнішньоекономічний контракт, рахунок-фактура (інвойс), банківські платіжні документи за наявності оплачених рахунків, транспортні перевізні документи та інші.

Тобто надані декларантом документи при митному оформленні товару повинні підтвердити заявлену митну вартість товару, яка базується на ціні, яка фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари. Якщо у митниці відсутні претензії до наданих основних документів, то проводиться митне оформлення товару відповідно до обраного декларантом методу визначення митної вартості товару, як правило, за основним методом – за ціною контракту.

Крім основного методу визначення митної вартості товару, стаття 57, ч. 2 митного кодексу встановлює такі другорядні методи: за ціною договору

щодо іноземних товарів, за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів, на основі віднімання вартості, на основі додавання вартості та резервний.

Якщо у документах, наданих для митного оформлення, є певні розбіжності, наявні ознаки підробки або не містяться усіх даних для визначення заявленого декларантом методу визначення митної вартості товару, то митний орган має право у письмовому вигляді надати вимогу про надання додаткових документів та може зазначити, які основними документами не надані. Якщо декларантом не надані витребувані додаткові документи у 10-ти денний термін або декларант відмовляється їх надати, то митні органи за наявності обґрунтованих сумнівів у цих випадках приймають рішення про визначення митної вартості товару з мотивацією неможливості застосування попередніх методів визначення митної вартості товару, чому обов'язково передують попередня консультація працівників митниці з декларантом.

Якщо у митного органу відсутні претензії щодо законності і правильності наданих основних документів при визначенні декларантом митної вартості товару, а митний орган посиляється лише на відомості, які містяться у ціновій базі Єдиної автоматизованої інформаційної системи ДМСУ щодо визначення подібних, аналогічних товарів, яка не відповідає заявленій митній вартості, а інших аргументів щодо сумнівів у заявленій митній вартості товару митниця не наводить, то це не є підставою для витребування додаткових документів і не може вважатися обґрунтованим сумнівом.

У нас було досить багато справ, де ми скасовували рішення митних органів саме через порушення послідовності мотивації неможливості застосування попередніх методів. Часто, коли ми починаємо розглядати подібні справи, суд бачить, що митні органи не мотивують свої рішення на предмет того, чому їм недостатньо наданих документів для визначення митної вартості за основним методом, у зв'язку з чим декларант має надати ще якісь матеріали. А це є підставою для скасування таких рішень.

Крім цього, закон зобов'язує митні органи при визначенні митної вартості товарів обґрунтовувати неможливість застосування попередніх методів визначення митної вартості товару. За відсутності вказаного обґрунтування є підстави для визнання такого рішення про визначення митної вартості товару незаконним.

Як правило, з цих підстав ми і скасовуємо рішення про визначення митної вартості, адже митні органи часто не обґрунтовують своїх претензій щодо надання чи ненадання декларантом документів, не вказують, чим саме їх не влаштовує наданий пакет документів.

Але справедливості ради зазначу, що були випадки, коли декларант надавав банківські документи, у яких були вказані різні суми оплати, що

не відповідали умовам 100% чи 50% предоплати за товар відповідно до контракту, або не відповідав інвойс, по якому проводилася оплата. У таких випадках, зрозуміло, суд вважав сумніви митного органу обґрунтованими. А якщо у митниці є обґрунтовані сумніви щодо визначення митної вартості товару, вона має право витребувати додаткові документи, передбачені законодавством.

Бувають ситуації, коли митниця зазначає, що митна вартість товару не підтверджена, але при цьому витребує документи, які її підтвердити аж ніяк не можуть. Це теж явно свідчить про відсутність обґрунтованих сумнівів щодо заявленої митної вартості товарів, і як правило, суд робить висновок, що такі дії таможні є незаконними.

Катерина ЛЕОНТОВИЧ, суддя Вищого адміністративного суду України

– А наскільки визначеною є практика по спрах щодо повернення надмірно сплачених платежів?

– Як я вже зазначала, щодо повернення надмірно сплачених митних платежів та податку на додану вартість є багато спірних питань. Законодавством передбачено, що надмірно сплачені митні платежі мають бути повернені платнику, якщо є відповідне рішення суду. Спочатку практика була така, що у випадку визнання рішення про визначення митної вартості товарів незаконним відразу виникало питання щодо повернення надмірно сплачених податків, і суди в даних випадках приймали відповідні рішення.

Але зазначу таке. Існує Порядок повернення платникам податків коштів, що обліковуються на відповідних рахунках митного органу як передоплата, і митних та інших платежів, помилково та/або надмірно сплачених

до бюджету, контроль за справлянням яких здійснюється митними органами (№618 від 20.07.2007). Цей документ і передбачає порядок повернення коштів, надмірно сплачених саме при митному оформленні, тобто тих коштів, які контролюються і надходять в результаті дій митних органів.

Свого часу Верховний Суд України змінив зазначену практику, вказавши, що так, Порядок є, але разом з тим, скасовуючи рішення щодо визначення митної вартості товару, суд не може вказувати органу митного контролю, який саме метод визначення вартості, основний чи другорядний, необхідно використовувати. Вибір методу визначення митної вартості – це повноваження лише митного органу, а не суду. Через це ВСУ дійшов висновку, що ко-

дається відповідний висновок, який направляється до місцевого казначейства, і лише після цього казначейство повертає гроші.

Тобто існує певний порядок повернення цих коштів, але Податковий кодекс каже, що повернення надмірно сплаченого ПДВ можливе тільки за відсутності податкового боргу. Якщо ж податковий борг є, ці кошти не повертаються, а йдуть у його зарахування. Виходить, що якщо ми стягуємо кошти, не перевіряючи, чи був у декларанта податковий борг, суд певною мірою може прийняти невідповідне рішення.

Крім того, Податковий кодекс встановлює, що з моменту винесення та прийняття митної декларації і сплати грошей така декларація прирівнюється до податкової декларації. Тож виходить, що суму, сплачену по такій митній декларації, уже мають право зарахувати в рахунок податкового кредиту або погашення податкового боргу. У нас була така справа, коли суди прийняли рішення про стягнення, але ми повернули справу на новий розгляд, тому що не були встановлені обставини, які впливали на правильність вирішення спору і не перевірено інформацію щодо наявності чи відсутності податкового боргу. А коли її перевірили, з'ясувалося, що кілька років тому ця сума була зарахована як податковий кредит, тобто її намагалися стягнути двічі. Тому при розгляді даної категорії спорів, безперечно, треба враховувати всі нюанси.

– Чи вважаєте Ви достатнім та гармонізованим законодавство, яке застосовується при вирішенні спорів з питань державної митної справи?

– Після прийняття Митного кодексу розглядати такі справи стало у якійсь мірі легше, оскільки він увібрав у себе більшу частину нормативного регулювання, яке раніше містилося у великій кількості нормативно-правових актів. Але ще необхідно провести, умовно кажучи, гармонізацію положень щодо відповідності класифікації товарів, які не завжди відповідають світовим або європейським стандартам.

– На Ваш погляд, чи не слід митниці, так би мовити, змінити підходи до своєї роботи?

– З моєї точки зору, буде досить того, що митний орган (власне, як і фізичні та юридичні особи, котрі здійснюють перевезення товарів через митницю) буде дотримуватись чинного законодавства. Відповідно до його вимог, митний орган повинен вмотивувати, чому він не може застосувати основний, перший метод визначення митної вартості товару, чому застосовував саме один із другорядних методів. Як вже зазначалося, якщо такого обґрунтування немає, суд скасовує рішення митниці щодо визначення митної вартості.

Розмовляв Єгор ЖЕЛТУХІН, журналіст «Юридичної газети»